

2-TOM, 11-SON

**XORIJIY TA'LIM TIZIMLARIDAN FOYDALI TAJRIBALAR:
BOSHLANG'ICH TA'LIM UCHUN AMALIY TAVSIYALAR**

Shahrisabz davlat Pedagogika Instituti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 4-kurs talabasi

Turayeva Marjona Absoat qizi

Annotatsiya:

Mazkur maqola xorijiy ta'lim tizimlarining boshlang'ich ta'limdagi muvaffaqiyatli tajribalarini o'rganishga bag'ishlangan. Finlyandiya, Yaponiya, AQSh va Germaniya kabi mamlakatlarning ta'lim tizimlari tahlil qilinib, ular asosida milliy ta'limga moslashtirish uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan. Maqolada individual yondashuv, STEAM ta'limi, o'yinli metodlar va intizomga asoslangan yondashuvlarning samaradorligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar:

xorijiy ta'lim tizimi, boshlang'ich ta'lim, individual yondashuv, STEAM, o'yinli metodlar, innovatsiya.

Аннотация:

В статье рассматривается успешный опыт начального образования в зарубежных системах образования. Проведен анализ образовательных систем таких стран, как Финляндия, Япония, США и Германия, и на его основе разработаны практические рекомендации для адаптации к национальной системе образования. Подчеркивается эффективность индивидуального подхода, STEAM-обучения, игровых методов и дисциплины.

Ключевые слова:

зарубежная система образования, начальное образование, индивидуальный подход, STEAM, игровые методы, инновации.

Annotation:

This article explores the successful practices of primary education in foreign educational systems. The educational systems of countries like Finland, Japan, the USA, and Germany are analyzed, and practical recommendations for adaptation to the national education system are

2-TOM, 11-SON

developed. The effectiveness of individual approaches, STEAM education, game-based methods, and discipline is emphasized.

Keywords:

foreign education system, primary education, individual approach, STEAM, game-based methods, innovation.

Kirish

Ta'lim sohasida globallashuv jarayonlari xorijiy tajribalarni o'rganish va ulardan foydalanishni dolzarb qilib qo'yimoqda. Dunyoning rivojlangan mamlakatlaridagi boshlang'ich ta'lim tizimlari zamonaviy metodologiyalar, pedagogik texnologiyalar va innovatsiyalar bilan ajralib turadi. Ushbu maqolada xorijiy tajribadan olingan darslar asosida boshlang'ich ta'limga mos amaliy tavsiyalar ko'rib chiqiladi.

Adabiyotlar tahlili

1. Kitoblar va ilmiy manbalar tahlili:

Абдуллаева, Г.Х. "ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В НАЧАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ"

Ushbu asar innovatsion texnologiyalarni boshlang'ich ta'limda qo'llash bo'yicha batafsil tavsiyalar beradi. Unda xorijiy tajriba misollari ko'rsatilgan, lekin ularni milliy ta'limga moslashtirish jarayoni batafsil yoritilmagan.

Hattie, J. "Visible Learning"

Hattie tomonidan yozilgan kitob 800 dan ortiq tadqiqotlarni tahlil qilib, ta'lim samaradorligini oshiruvchi omillarni ko'rsatadi. Xususan, individual yondashuv, o'quvchilarni faol ishtirokchi sifatida jalb qilish va o'qituvchi faoliyatining ta'siri batafsil o'rganilgan. Bu asar tadqiqot metodlari va statistika asosida ilmiy dalillarni keltiradi.

Darling-Hammond, L. "The Flat World and Education"

Kitobda dunyodagi tengsizlikni kamaytirish uchun ta'lim tizimlaridagi eng yaxshi yondashuvlar tahlil qilinadi. Unda AQSh va boshqa mamlakatlar tajribasi o'rganilgan. Tadqiqotlar mamlakatlararo taqqoslashni qo'llagan holda amalga oshirilgan.

2. Ilmiy maqolalar va hisobotlar tahlili:

OECD hisobotlari ("PISA 2021 Results")

2-TOM, 11-SON

Ushbu hisobotlar PISA testlari asosida mamlakatlarning ta'lim sifatini tahlil qiladi. Xorijiy tajribalarni qiyosiy o'rganishda ishonchli statistik ma'lumotlar taqdim etiladi. Ayniqsa, Finlyandiya va Yaponiya kabi mamlakatlardagi ta'lim strategiyalari haqida ma'lumotlar mavjud.

Johnson, D. W. va Johnson, R. T. "Cooperation and Competition in the Classroom"

Maqola o'quvchilarda hamkorlik va raqobatni shakllantirishning ta'limga ta'sirini o'rganadi. Ushbu yondashuvlar milliy ta'lim tizimiga moslashuvchanligi bilan dolzarb hisoblanadi.

3. Internet resurslari tahlili:

UNESCO GEM Report

UNESCO hisobotlari ta'limdagi global muammolar va innovatsion yondashuvlarni ko'rsatadi. Bu manbalar milliy va xalqaro ta'lim tizimlari o'rtasidagi farqlarni tahlil qilish uchun muhimdir.

Tadqiqot metodlari

Ushbu mavzuni o'rganishda quyidagi tadqiqot metodlaridan foydalanish maqsadga muvofiq:

1. Taqqoslash (Comparative Method):

Xorijiy mamlakatlarning boshlang'ich ta'lim tizimlari tahlil qilinadi (masalan, Finlyandiya, Yaponiya, AQSh, Germaniya).

Milliy ta'lim tizimi bilan o'xshashlik va farqlar aniqlanadi.

2. Empirik metod: Xorijiy tajribalar bo'yicha o'tkazilgan tadqiqotlar va statistik ma'lumotlar (masalan, PISA yoki TIMSS natijalari) o'rganiladi.

Bu usul xorijiy tajribalarning amaliy samaradorligini tasdiqlash uchun ishlatiladi.

3. Analitik metod:

Ta'limda qo'llanilgan innovatsion yondashuvlar (individual yondashuv, o'yin texnologiyalari, STEAM) chuqur tahlil qilinadi.

Ushbu yondashuvlarning milliy tizimga qanday moslashtirilishi mumkinligi asoslanadi.

4. Interfaol kuzatish (Observation):

2-TOM, 11-SON

Xorijiy maktablarda qo'llanilayotgan metodikalarni amaliy kuzatish va ularni milliy sharoitga moslashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

5. Sotsiologik so'rov (Survey Method):

O'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida so'rovnoma o'tkazish orqali xorijiy tajribalarga nisbatan munosabatni aniqlash.

6. Eksperiment:

Xorijiy ta'lim tizimlarida samaradorligi isbotlangan metodlarni milliy maktablarda sinovdan o'tkazish. Masalan, STEAM loyihalarini joriy qilish.

Ushbu metodlar xorijiy ta'lim tizimlarini chuqur o'rganish va ularni milliy tizimga samarali tatbiq etish uchun asos yaratadi.

Xorijiy tajribalar: Ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyat omillari

1. Finlyandiya tajribasi: Individual yondashuv

Finlyandiyada o'quvchilar qobiliyat va ehtiyojlariga qarab o'qitiladi. Har bir bolaga individual yondashish orqali qiziqishlarini aniqlash va rivojlantirishga e'tibor qaratiladi.

Tavsiya: Dars jarayonida o'quvchilarni kichik guruhlariga bo'lib, har bir guruh uchun maxsus topshiriqlar ishlab chiqish.

2. Yaponiya tajribasi: Intizom va hamkorlik

Yaponiyada intizom va jamoada ishlash ko'nikmalariga alohida e'tibor qaratiladi. Bolalar kichik yoshdan o'zaro hurmat va mas'uliyatni o'rganadilar.

Tavsiya: Guruhda ishlash vazifalarini ko'proq joriy etish va hamkorlikka asoslangan loyiha darslarini tashkil qilish.

3. AQSh tajribasi: STEAM ta'limi

AQShda fanlararo yondashuv keng qo'llaniladi. STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) orqali bolalarda ijodkorlik va tanqidiy fikrlash ko'nikmalari shakllantiriladi.

Tavsiya: Amaliy mashg'ulotlar va loyihaviy ta'lim metodlarini ko'proq qo'llash. Masalan, bolalar o'zlari oddiy qurilmalarni yaratib, ularning ishlash prinsiplarini tushuntirishlari mumkin.

2-TOM, 11-SON

4. Germaniya tajribasi: O'yinli o'qitish usullari

Germaniyada o'yinlar orqali ta'lim berish keng tarqalgan. Bu metod kichik yoshdagi bolalarning o'quv materialini qiziqarli va samarali o'zlashtirishini ta'minlaydi.

Tavsiya: Har bir darsga o'yinli elementlarni qo'shish. Masalan, matematik masalalarni yechishda o'yin shaklidagi topshiriqlar berish.

Milliy ta'limga moslashtirish imkoniyatlari

O'zbekistonda xorijiy tajribalarni bevosita ko'chirib olish emas, balki milliy ta'lim tizimining o'ziga xosliklarini hisobga olib, moslashtirish kerak.

Masalan, o'zbek tili va madaniyati o'quv dasturlariga integratsiya qilingan holda kreativ yondashuvlarni qo'llash mumkin.

Natija va Muhokama

Natijalar:

1. Xorijiy tajribalarni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish: Finlyandiya, Yaponiya, AQSh va Germaniya kabi mamlakatlarning tajribasi shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning qobiliyatlarini rivojlantirishda individual yondashuv, interaktiv metodlar, o'yinli ta'lim va STEAM texnologiyalarining qo'llanilishi muhim ahamiyatga ega.

2. Innovatsion metodlarning samaradorligi:

Individual yondashuv va o'yin elementlari o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va o'quv materialini o'zlashtirishni tezlashtiradi.

STEAM metodikasi bolalarning ijodkorligi va tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi.

3. Ta'lim sifatini oshirish: Xorijiy tajribalar milliy ta'lim jarayoniga moslashgan holda joriy etilsa, boshlang'ich ta'limda sifatni sezilarli darajada oshirish mumkin.

4. Muammolar: Xorijiy tajribalarni to'g'ridan-to'g'ri ko'chirish o'rniga, ularni milliy sharoitga moslashtirish muhim. Madaniy, iqtisodiy va ijtimoiy o'ziga xosliklar hisobga olinmasa, natija kutilganidan past bo'lishi mumkin.

Muhokama:

Xorijiy ta'lim tizimlarining muvaffaqiyatli tajribalari milliy ta'lim sifatini oshirishda katta ahamiyatga ega. Ammo madaniy va milliy sharoitlarni hisobga olgan holda moslashuv strategiyasi ishlab chiqilishi zarur. Milliy tizim uchun eng mos metodlarni tanlashda tajriba va

2-TOM, 11-SON

kuzatuv natijalariga tayanish maqsadga muvofiqdir. Xususan, Finlyandiyadagi individual yondashuv, Yaponiya ta'limidagi intizom va AQShning STEAM metodikasi milliy ta'lim tizimi uchun muvaffaqiyatli natijalar keltirishi mumkin. Biroq, o'qituvchilarning malakasini oshirish va resurslarni tayyorlash masalasi bu yondashuvlarning muvaffaqiyatli joriy qilinishida hal qilinadi.

Xulosa. Xorijiy ta'lim tizimlari boshlang'ich ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda katta imkoniyatlar yaratadi. Ammo ulardan foydalanishda milliy ta'limning o'ziga xos jihatlarni hisobga olish muhim. Innovatsion yondashuvlar va xorijiy tajribalarni mahalliy sharoitga moslashtirish orqali boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Абдуллаева, Г.Х. Инновационные технологии в начальном образовании. – Ташкент: Фан, 2021.
2. Саидова, М. Бошланғич таълимда интерфаол методларни қўллаш. – Тошкент: Уқитувчи, 2020.
3. Каримова, Н. STEAM технологиялари ва уларни бошланғич таълимда қўллаш. – Тошкент: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti, 2022.
4. Hattie, J. Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. – Routledge, 2009.
5. Darling-Hammond, L. The Flat World and Education: How America's Commitment to Equity Will Determine Our Future. – Teachers College Press, 2010.
6. Robinson, K. Creative Schools: The Grassroots Revolution That's Transforming Education. – Viking, 2015.
7. OECD. "PISA 2021 Results: Effective Policies and Successful Practices in Education." – OECD Publishing, 2022.
8. Johnson, D. W., & Johnson, R. T. "Cooperation and Competition in the Classroom." – Theory Into Practice, 2009.
9. Resnick, M. "Lifelong Kindergarten: Cultivating Creativity Through Projects, Passion, Peers, and Play." – MIT Press, 2017.
10. UNESCO GEM Report. "Global Education Monitoring Report 2023." – <https://www.unesco.org/gem-report>
11. World Economic Forum. "Future of Education Report 2023." – <https://www.weforum.org>

